

Amerika 3

1. Andy – nejdelší pohoří na světě, pestrost podnebí, bohatá ložiska rud kovů, desítky sopek
2. Drakeův průliv – odděluje Ameriku od Antarktidy
3. Nazca – oceánská deska, jejímž podsouváním vznikly Andy (zemětřesení, sopky)
4. Altiplano – hustě osídlená náhorní plošina, 4000 m n. m.
5. Titicaca – největší jezero Jižní Ameriky
6. Volcano Guallatiri – nejvyšší činná sopka světa, 6060 m n. m.
7. Aconcagua – nejvyšší hora Ameriky, 6959 m n. m.
8. Huascarán – nejvyšší hora Peru, místo tragického úmrtí české horolezecké výpravy
9. Guayanská vysočina – stolové hory
10. Mt. Roraima – nejvyšší hora Guayanské vysočiny
11. Salto Angel – nejvyšší vodopád na světě, 979 metrů
12. řeka Orinoko
13. Orinocká nížina
14. Amazonská nížina
15. Patagonie – jižní část Jižní Ameriky, řídce osídlená, ledovce
16. Magalhãesův průliv
17. Ohňová země
18. Falklandy (Malvíny) – britská kolonie, plochá krajina
19. poušť Atacama – nejsušší na světě, způsobená studeným Peruánským (Humboltovým) proudem, chilský ledek
20. Orinoko
21. Amazonka – největší veletok světa, přístav Manaus (brána ke kolonizaci Amazonie)
22. řeka Paraná – ústí do zálivu La Plata
23. vodopády Iguazu
24. Galapágy – ostrovy sopečného původu, nachází se na rovníku, od pevniny jsou velmi izolované, endemické formy života
25. Maracaibský záliv – obepíná jej venezuelská pevnina, těžba ropy

Podnebí

- tropický pás
  - ekvatoriální pás – Amazonie, druhově nejpestřejší oblast na Zemi
  - střídavě vlhké tropy – savany (llanos, campos)
- subtropický pás – stepi (pampy)
- mírný pás
  - suché tropy (pouště, polopouště) – Andy vytvářejí srážkový stín, Patagonie, studený Peruánský proud
- tundra – v Ohňové zemi
- na východním pobřeží se díky pasátům nenacházejí pouště
- Andy – nejpestřejší prostředí z hlediska biomů, výšková stupňovitost

Brazílie

- Brasília
- 5. největší a nejlidnatější země světa
- patří mezi 10 největších ekonomik světa
- obyvatelstvo
  - nerovnoměrné osídlení
  - největší zalidnění na JV země – příhodné podnebí, suroviny, průmysl
  - nejnižší hustota zalidnění v Amazonii
  - porodnost klesá
  - 4. fáze demografické revoluce
  - populace je neuvěřitelně pestrá (½ populace – potomci přistěhovalců z Evropy, 40 % – míšenci, 7 % – potomci otroků)
- hl. město Brasília vzniklo na zelené louce na základě administrativního rozhodnutí
- snaha o kolonizaci Amazonie; velké sociální rozdíly, vzestup střední vrstvy
- ekonomika
  - obrovské nerostné bohatství
  - export – železná ruda, ropa, zemní plyn, tropické plodiny
  - zemědělská produkce hraje velkou roli
  - největší vývozce třtinového cukru, kávy, citrusových plodů na světě
  - přední vývozce masa, kukuřice, sóji
  - nově industrializovaná země – moderní vyspělý průmysl, velké množství zahraničních firem

Argentina

- Buenos Aires
- nejvyšší hora Jižní Ameriky – Aconcagua
- mnohem příhodnější klima než v Brazílii
- velkou část tvoří úrodné nížiny → savany, pampy (stepi)
- obyvatelstvo
  - hustota zalidnění je nízká
  - většina populace žije v blízkosti Buenos Aires
  - obyvatelé s evropskými kořeny (Itálie, Španělsko, Francie)
  - římskokatolická církev
- osobnosti – papež František, Messi, ...
  - Che Guevara – nelíbily se mu velké sociální rozdíly, projel napříč celou Jižní Ameriku, byl pravou rukou Fidela Castra, popravoval odpůrce
  - Adolf Eichmann – významný nacistický představitel, realizoval židovské transporty, po válce vycestoval do Argentiny a změnil identitu, nakonec byl vypátrán Mossadem a popraven
- ekonomika – vyspělá země, vysoká životní úroveň, rozvinutý průmysl, vývoz zemědělských plodin a nerostných surovin, obrovské přírodní bohatství, nestálost ekonomiky

Chile

- Santiago de Chile
- poušť Atacama (na severu)
- střední část – subtropický pás
- jižní část – mírný pás
- národní park Lauca
- největší horizontální členitost na světě
- Velikonoční ostrov (Rapa Nui) – nejdlejší místo na světě
- Augusto Pinochet – diktátor, který se snažil obnovit ekonomiku země za každou cenu
- hospodářství
  - země s vyšší životní úrovní
  - ložiska nerostných surovin – měď
  - Chuquibambilla – 2. největší povrchový lom na měď, největší světové ložisko
  - chilské víno
- aktuálně – protesty kvůli ekonomické nerovnováze

Uruguay

- Montevideo
- 2. nejmenší stát Jižní Ameriky
- hospodářský stabilní, velmi rozvinutý stát podobný evropským státům
- tolerance
- významný cestovní ruch
- rostlinná a živočišná výroba, chov skotu (3.–4. více skotu než obyvatel)

Paraguay

- Asunción
- 2. nejchudší stát Jižní Ameriky
- vnitrozemský stát
- 1/4 obyvatel pracuje v zemědělství – sója, bavlna, káva, yerba

Andské státy

- Peru, Kolumbie, Bolívie, Venezuela, Ekvádor
- chudé, málo rozvinuté státy – chudoba, korupce, obchod s drogami (kokain)
- západní regiony – v obrovských nadmořských výškách
- východní regiony – tropický deštný les, nížiny
- původní obyvatelé tvoří asi polovinu populace – Kečuové, Ajmarové
- říše Inků
- ekonomika – málo rozvinutý průmysl, hlavním zdrojem příjmů jsou nerostné s. (kovy), slabé a zranitelné ekonomiky

Bolívie

- La Paz
- nejchudší stát Jižní Ameriky, vnitrozemský stát
- Simon Bolivar – revolucionář, zažehnul vlnu národně osvobozenického boje, který vedl k nezávislosti států
- na západě Andy, na východě nížiny; jezero Titicaca
- Potosí – v minulosti významné město (bohaté, těžba stříbra)
- většinu tvoří původní obyvatelé
- v ústavě je hlavní město Sucre, ale největší moc je soustředěna v La Paz
- budování lanovek
- Evo Morales – první indiánský prezident (díky němu rostla ekonomika i gramotnost, zničila jej však touha po neomezené moci)

Peru

- Lima
- světově významný producent ryb
- cesotní ruch – historické památky (centrum bývalé říše Inků)
- Pizarro – Evropan, který porazil říši Inků
- Machu Picchu – vysoko v horách, izolované, nedostupné, pozdě nalezeno (město postavené Inků, nebylo objeveno Španěly → zachovalo se), památka UNESCO, název odvozen od blízké hory (původní název se nezachoval)

Ekvádor

- Quito
- název z latiny – označení pro rovník
- rybolov, těžba surovin a pěstování plodin (banány, káva, ropa, řezané květiny)
- náleží mu Galapágy – izolované souostroví s unikátním přírodním bohatstvím

Kolumbie

- Bogotá
- chudá země; název odkazuje na Kryštofa Kolumba
- tragický vývoj v zemi v posledních 50 letech
  - ultralevicová povstalecká organizace (strana) FARC
  - občanská válka – FARC ovládala většinu území, ignorovala dění v hl. městě
  - původně ideál smazání sociálních rozdílů → boj o moc
  - únosy a vraždy, zastrásování obyvatel
  - obchod s drogami → financování organizace
  - 2016 – mírová dohoda mezi vládou a FARC
  - výskyt dalších radikálních organizací (= spojenci FARC)
- káva, banány, koka; těžba ropy, uhlí, drahokamů
- přístup k oběma oceánům – výhodná poloha

Venezuela

- Caracas
- název odkazuje na Benátky
- hluboká ekonomická a politická krize
  - viníkem je prezident Nicolas Maduro, který má podporu armády, nerespektuje opozici a falšuje volby
  - předtím byl prezidentem Hugo Chavéz
    - neúspěšný pokus o puč, levicově smýšlející
    - pomocí ekonomického experimentu chtěl vytvořit socialismus
    - naprostou většinu ekonomiky tvořil vývoz ropy – peníze utraceny za experimenty
    - Madura označil za svého nástupce
  - přídělový systém, hyperinflace

Surinam

- Paramaribo
- nejmenší suverénní stát Jižní Ameriky; chudá, rozvojová země; mladý stát
- do roku 1975 kolonie Nizozemska – dnes republika
- těžba surovin, vývoz zemědělských plodin
- velká část pokryta tropickým deštným lesem
- pestré etnické složení – potomci Evropanů, původní obyvatelé, Číňané, Asiaté, Afričané, muslimové, Indové

Guyana

- Georgetown
- chudý stát; bývalá britská kolonie – dnes republika v rámci Commonwealthu
- spory s Venezuelou o území bohaté na nerostné suroviny
- velkou část pokrývá tropický deštný les
- dvě velké skupiny obyvatel – Afričané (potomci otroků) a Indové

Francouzská Guayana

- chudá, málo rozvinutá země
- bývalé francouzské vězení
- kosmodrom ESA